

වන අලින්ගෙන් සිදුවන වගා හානි අවම කර ගැනීම සඳහා යොදාගන්නා සාම්ප්‍රදායික ක්‍රම උපායන්

ආචාර්ය ගාමිණී රණසිංහ¹

Abstract:

The conflict between human and elephants appears to be a very complicated national issue at the present. From last two decades the conflict became a very popular topic then electrical security fence was introduced by the government as the main solution. Somehow, electric fence now appears as useless money because elephants are know how it break and cross the border. Normally, in the day time, elephants are having rest and they walk to get food and water in the night time. They are more interested to loot plants which are grown by farmers in or near by forests. The reactions of the farmers to the elephants may be more cruel and more harmful because of guns, Hakkapatas (homemade bombs) and poisons. Then the attacks of elephants to the farmers was gradually increased. The aim of this paper is to present traditional methods which can be used to avoid elephants from farmer's field. The explained traditional methods are still using in the rural area in Nuwarakalaviya. All the methods are easily applicable, low cost, eco friendly and healthy. This is the time to re-think of the traditional systems to avoid elephants in friendly way.

Key Words: Elephants, Fence, Hakkapatas, Traditional systems

¹ Senior Lecturer, Department of History and Archaeology, University of Sri Jayewardenepura. 0716163555 gaminir76@gmail.com

හැඳින්වීම

අලින්ගෙන් සිදුවන වගා හානි මෙන්ම වෙනත් දේපල හානි වලක්වා ගැනීම හෝ අවම කර ගැනීම සඳහා නුවරකලාවියේ (නුවර වැව, කලා වැව හා පදවිය යන වැව්වලින් පෝෂණය වන ප්‍රදේශය) ගොවියන් විසින් අනුගමනය කරනු ලබන සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේදයන් රාශියක් අනාවරණය කරගන්නට හැකිවිය. එම සෑම ක්‍රමවේදයක් ම ස්වභාවික පරිසරයට පහසුවෙන් අනුගත කරගත හැකි, අවම පිරිවැයක් සහිත, පරිසර හිතකාමී ක්‍රමවේදයන් වීම විශේෂත්වයකි. මේ වන විට පරිසර හිතකාමී මෙම උපක්‍රමයන් භාවිතයෙන් ඉවත්ව යමින් පවතින අතර ඉතාම සීමිත පිරිසක් තවමත් භාවිත කරමින් සිටිනු දැකිය හැකි ය. එබැවින් මෙම සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේදයන් නැවත ජනගත කිරීමේ දැඩි අවශ්‍යතාවයක් පවතින අතර එමඟින් නිරෝගීමත් දූෂණයක් ගොඩ නැගීමට දායක විය හැකි ය. නූතන තාක්ෂණික විප්ලවය හමුවේ බිඳ වැටෙන මෙම ක්‍රමවේදයන් විදේශ විනිමය ඉවත ඇදීයාම වලක්වනවා පමණක් නොව වන අලින්ගෙන් සිදුවන වෛරී ප්‍රහාර පවා නවතා දැමිය හැකි ය. සාමාන්‍යයෙන් ඉතා දීර්ඝ මතකයක් සහිත සත්ත්වයෙකු ලෙස අලියා ගැමියන් අතර ප්‍රචලිත ය. තමාට වන හානියක් පීඩනයක් දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ මතක තබා ගෙන සුදුසු අවස්ථාව පැමිණි පසු පළිගැනීම මෙම සතුන්ගේ දක්නට ලැබෙන ලක්ෂණයකි. තුවක්කු බැඳීම, හක්කපටස් (නිවසේ තනා ගන්නා සරල බෝම්බ විශේෂයකි- ඡායා රූප 1) වැනි ක්‍රම භාවිතයෙන් වසරකට සැලකිය යුතු හානියක් අලින් වෙත එල්ල වේ. ගොවියන් ගේ එම උපක්‍රමවලට ප්‍රතිචාර ලෙස වන අලින් ප්‍රතිප්‍රහාර එල්ල කරනුයේ දේපළ පමණක් නොව ජීවිත ද අනතුරට ලක් කරමිනි. ශාරීරිකව හානි සිදු වූ විට මිනිසුන් සොයා සොයා පහර දෙන ස්වරූපයක් අලින්ට ඇත. මෙම තත්ත්වය පසුගිය දශකය පමණ වන විට ඉතාම ශීඝ්‍රව වර්ධනය වී තිබේ.

අලි මිනිස් ගැටුමේ ප්‍රතිඵල පාර්ශව දෙකටම බුක්ති විඳීමට සිදු වූ නමුත් වැඩි හානිය ලගා වූයේ අලින්ගේ පාර්ශවයට ය. ඉවක් බවක් නොමැතිව වන අලින් ඝාතනයක්, තුවාල සිදුකිරීමත් පිළිබඳ වාර්තා දිනෙන් දින ඉහළ යමින් පවතී. ඉහත ගැටුමට රජයේ මැදිහත්වීම අංශකිහිපයකින් දක්නට ලැබුණු අතර එයින් ප්‍රධාන වන්නේ විදුලි වැට සවි කිරීම ය. ඒ අනුව කිලෝමීටර දහස් ගණනක් දුරට ඇදීගිය විදුලි වැටවල් ගම් වට කරමින් රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරයට බරක් විය. විදුලි වැට තව දුරටත් කෙතරම් ප්‍රායෝගික දැයි ගැටළු මතුව තිබේ. සංවිධානාත්මක වන අලි රංචු ඉතාම සුක්ෂම ලෙස විදුලි වැට පෙරළා දමා රජයේ මායිම් උල්ලංඝනය කිරීම සුලභ තත්ත්වයක් බවට පත්ව තිබේ. දැව කඳන් විදුලි වැට මැදට තබා තදකොට විදුලි කම්බි කඩා බිඳ සීමා පැන යාමට ඔවුන්ට හැකියාව පවතින බවට අවස්ථා ගනනාවක දීම පෙන්වා දී ඇත.

ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය සඳහා දත්ත ඒකරාශී කිරීම ක්‍රම කිහිපයක් අනුගමනය කරමින් සිදුකරන ලදී. ප්‍රථමයෙන් ම මෙතුවක් කලක් සිදුකර ඇති පර්යේෂණ පිළිබඳව අවධානය යොමුකළ අතර එයින් පර්යේෂණ පසුබිම සකස්කරගැනීමට කටයුතු කරන ලදී. අනතුරුව අලින්ගෙන් පීචික හා දේපල හානි වාර්තා වූ ප්‍රදේශ ආවරණය වන පරිදි පර්යේෂණ සැලැස්මක් තනන ලද අතර එම හඳුනාගත් ප්‍රදේශයන් කෙරෙහි විශේෂ අවධානය යොමු කරමින් සමස්ථ වියළි කලාපය පුරාම ගමන් කරමින් අවශ්‍ය දත්ත රැස්කර ගැනීම සිදු විය. මෙහි දී පාරම්පරික ගොවි ජනතාව තව දුරටත් අනුගමනය කරනු ලබන ක්‍රමවේදයන් වාර්ථා කිරීමට විශේෂ උත්සාහයක් ගෙන ඇත. හේන් වගා භූමි වෙතට ම ගමන් කරමින් සහභාගීත්ව නිරීක්ෂණ ක්‍රමය අනුගමනය කරමින් මෙහි ඉදිරිපත් වන දත්ත වාර්තා කර තිබේ.

පූර්ව පර්යේෂණ

ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසය තුළ අලි දඩයම් කිරීම පිළිබඳ ඉතා සෝචනීය වාර්තා ගණනාවක් ම කියවිය හැකි ය. ඒ අතරට අලි ගාල් තැනීම, අලින් සිය ගණන් නිකරුණේ වෙඬිතබා මරා දැමීම මෙන්ම විවිධ ශාරීරික පීඩාවන් අයත් වේ (Knocks 2003, Spittell 2009). නමුත් මිතුරු විලාශයෙන් අලි මිනිස් ගැටුම පිළිබඳව විමර්ශනය කිරීමට පෙළඹී සිටි අවස්ථා විරල ය. දිනෙන් දින වැඩිවන වගා පාඨ අවම කිරීමට අනුගමනය කළ හැකි සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳව යොමුව ඇති සැලකිල්ල අල්ප ය. රණසිංහ අලි හා සම්බන්ධවන උගුල් පිළිබඳව පර්යේෂණ පවත්වා තිබේ (රණසිංහ 2009, 2012). එසේම අලි මිනිස් ගැටුම අවම කිරීම සඳහා අනුගමනය කළ හැකි ක්‍රමවේද පිළිබඳව නිර්මාණාත්මක ඉදිරිපත් කිරීමක් ද සිදුකර එහි වාර්තාව මේ වන විට නිකුත් කර ඇත (රණසිංහ 2017). කරුණාතිලක (2009) ශ්‍රී ලංකාවේ සාම්ප්‍රදායික දඩයම් උගුල් පිළිබඳවත්, අලි ඇල්ලීම පිළිබඳ සාම්ප්‍රදායික දැනුම පිළිබඳ පුෂ්ප කුමාරත් (2013) සාකච්ඡා කර තිබේ. ඉහත පූර්ව පර්යේෂණ අධ්‍යයනය කර ලබා ගත් අවබෝධය පදනම් කරගෙන ක්ෂේත්‍ර පර්යේෂණ කටයුතු මෙහෙයවන ලදී.

පර්යේෂණ දත්ත

අතීතයේ නුවරකලාවිය ප්‍රදේශයේ මූලික ආර්ථික උත්පාදක ක්‍රියාවලිය වූයේ හේන් වගාවයි. වනාන්තරයේ අක්කර දහස් ගණනක් මේ සඳහා යොදා ගැණිනි. නමුත් අලින්ගෙන් වූ පීචික හා දේපල හානි ඉතාම සුළු ප්‍රමාණයකි. වර්තමානය වනවිට හේන් වගාව සම්පූර්ණයෙන් ම පාහේ අඩපණ කොට ඇත. නමුත් වල් අලින්ගෙන් සිදුවන හානි සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් ඉහළ

ගොස් තිබේ. මෙම පත්‍රිකාවෙන් විමසා බැලෙන්නේ අතීතයේ නුවරකලාවිය ගොවියා අලින්ගෙන් වන හානිය අවම කිරීම සඳහා අනුගමනය කළ ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳව ය. ඔවුන්ගේ උපක්‍රම ප්‍රධාන අවස්ථා තුනකට බෙදා දැක්විය හැකිය.

1. වගා භූමිය ආසන්නයට පැමිණීම වැලැක්වීම
2. වගා භූමියේ වැටෙන් ඇතුළුවීම වැලැක්වීම
3. වගා භූමියට ඇතුළු වූ පසු ක්‍රියාත්මක වීම (පළවා හැරීම)

1. වගා භූමිය ආසන්නයට පැමිණීම වැලැක්වීම

ඉහත සඳහන් කරන ලද පළමු කාණ්ඩයේ ක්‍රමවේද ප්‍රථමයෙන් ම විමසා බැලිය යුතුවේ. වනාන්තර ආශ්‍රිත සිදුකරන ගොඩ ගොවිතැන් වගාවේදී හා ගෙවතු වගාවේදී වන අලි හානි වලක්වා ගැනීමට සාම්ප්‍රදායික ගොවියන් අනුගමනය කළ උපක්‍රම කිහිපයක් වේ.

1.1 බොරු මදු තැබීම

අලින් පමණක් නොව වෙනත් වන සතුන් ද ගමන් කරන්නේ සුපුරුදු එකම මාර්ගයකිනි. මෙම පුරුද්ද තේරුම් ගන්නා ගොවියන් බොරු මදු සැකසීමට පුරුදුව සිටී. විශ්කම්භය අඟල් එකක් හෝ ඊට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයකට වැඩුණු කලවැල් මීටර් පහක පමණ දිගින් සිටින ආකාරයට කපා ගෙනවිත් වලල්ලක මෙන් දෙකොන ගැට ගසා සකසා ගත් වෘත්ත අලි මංකඩවල එල්ලා තබයි. දුර සිට බැලූ විට පෙනෙන්නේ අලි දඩයම් කර ගැනීම සඳහා උගුල් අටවා තිබෙන ආකාරයකි. ඉතාම හොඳ විපරමක් සහිත අලින්ට මෙම මදු ඇස ගැටුණු වහාම අනතුරක් ලෙස සලකා එම මදු අසලට පැමිණීමෙන් වැලකී සිටී. මෙය උගුලක් නොවන වැල්වලින් තනන ලද වලල්ලක් පමණි. එසේ හෙයින් බොරු මදු යන නාමය එයට ලැබී තිබේ (රූප සටහන 1).

1.2 ගෝනි උගුල් සැකසීම

මෙම උපක්‍රමය යම් අයුරක අලින් සඳහා දඬුවම් ක්‍රමයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. වගා භූමියෙන් පිටත දෙබලක් සහිත ගසක් ආධාර කර ගනිමින් ගෝනි උගුල් තැනීම සිදුවේ. කිලෝ පනහක පමණ බරින් යුතු වැලි පිරවූ ගෝනියක් ගස් දෙබල ආධාරයෙන් රඳවා එහි අනෙක් කෙළවරහි මන්දක් තනා එය මංතලව්වේ (සතුන් ගමන් කරන මාර්ග) ඇටවුමක් මත රඳවා තැබිය යුතු ය. ඇටවුම මත පා තබනවාත් සමඟම තොණ්ඩුව පාදයට සිරවී යන අතර වැලි

ගෝතිය පහතට ඇදී යයි. පාදය උස් පහත් කරන විට ගෝතිය ද උස පහත් වෙමින් පීඩාවක් ලබා දේ. මිනිත්තු කිහිපයක් මෙලෙස පාදය උස් පහත් කිරීමෙන් වරපට කැඩී උගුලෙන් නිදහස් වීමට හැකියාව තිබෙන නමුත් නැවත වරක් එම ප්‍රදේශයට පැමිණීම ප්‍රමාද කිරීම බලාපොරොත්තු විය හැකි ය. මෙම උගුලෙන් ශාරීරික හානි බලාපොරොත්තු නොවන අතර අනතුරු ඇඟවීමක් ලබා දීම සිදුවේ. එහෙත් ගොවියා සමඟ වෛරබැඳීමක් සිදු නොවිය හැකිය (රූප සටහන 2).

1.3 අගල් කැපීම හා බැමි සැකසීම

වගා භූමියට තරමක් පිටතින් අඩි හතරක පමණ ගැඹුර සිටින සේ කාණුවක් කපා එම පස් කාණුව (අගල) අසලින් ම වැටියක් ආකාරයට තැන්පත් කර ගැනීමෙන් අඩි හයකට වඩා උස බාධකයක් (අගල අඩි හතරක් හා පස් වැටිය අඩි දෙකක් පමණ වන සේ) තනාගත හැකි ය. සාමාන්‍යයෙන් වන අලින් අගලට බැස පස් වැටිය තරණය කර වගාවට ඇතුළුවන්නට උත්සාහ කරන්නේ නැත. මෙම බාධකයෙන් වන අලින්ගෙන් පමණක් නොව වෙනත් සතුන්ගෙන් සිදුවන හානියන් ද වලක්වා ගත හැකිය.

1.4. රතිඤ්ඤ ඵල්ලීම

නිරන්තරයෙන් අලින් වගාවට හානි කරන ප්‍රදේශවල ගොවියන් රතිඤ්ඤ ඵල්ලීම සිදුකරනු ලැබේ. වනාන්තර බද හේන් ගොවියාට තම වගාවේ අස්වැන්න රැකගැනීමට මහත් වෙහෙසක් දැරීමට සිදු වේ. අලියා ඇතුළු සතා සිව්පාවන් ඇස පියවෙන නිමේෂයෙන් ක්‍රියාත්මක වේ. ඇසට හොරා ආලපාළු කරන සතුන් බිය වැද්දීමට නූතන ගොවියා රතිඤ්ඤ පත්තු කිරීම පවා කරනු දක්නට ලැබේ. වියළි කාලගුණයක් සහිත කාලවල ඉතා පහසුවෙන් මෙම ක්‍රමය භාවිතයට ගත හැකි ය. කොහු ලණුවක් ගෙන එහි තැනින් තැන රතිඤ්ඤ ගැටගසා වැටේ ඵල්ලා සවස ගිනිතබන අතර ලණුව සෙමින් සෙමින් ඉහළට පිළිස්සියන හෙයින් එහි දී හමුවන රතිඤ්ඤ පත්තු වී මහත් හඬක් නන්වයි. ලණුවක් ගිනිතබා යම් නිශ්චිත කාල රාමුවක් ගණනය කිරීම කළහැකි ය. ඒ අනුව අඩ පැයකට හෝ පැයකට වරක් එසේත් නැතිනම් තමන්ට අවශ්‍ය කාල පරතරයක් තුළ එක් රතිඤ්ඤයක් බැගින් පත්තු වී යාම සිදුවන අයුරින් ලණුවේ තැනින් තැන රතිඤ්ඤ ගැටගසා ගනී. හේන් කිහිපයක් එකම ප්‍රදේශයක පවතින විට ගොවියන් කිහිපදෙනා ඒකරාශී වී රතිඤ්ඤ ගැටගසන ලද ලණු කිහිපයක් තැනින් තැන තබන්නේ ය. තැනින් තැන රතිඤ්ඤ පත්තු වීමෙන් රාත්‍රියේ නිහඬ බව බිඳ දමන අතර ම සතුන් බිය වද්දවා සිය වගාව ආරක්ෂාකර ගැනීමට හැකියාව ලැබේ (රූප සටහන 3).

2. වගා භූමියේ වැටෙන් ඇතුළුවීම වැලැක්වීම

දෙවන බාධක කාණ්ඩයට අයත්වන ක්‍රමවේදයන් රාශියක් වේ. මෙම බාධක වගා භූමිය වටා ඇති වැට හෝ වැට ආසන්න වගා භූමිය සම්බන්ධ කර තනා ගනී.

2.1 අලි පහන

මෙම පහනට අලි පහන යන නාමය යොදන්නට වූ ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ වන අලින් උදෙසාම සකසන නිසා ය. වට ප්‍රමාණය අඩි තුනක් පමණ ඇති දැව කඳක් ගෙන එහි මැද කොටස් ඉවත්කර නළයක් ආකාරයට සකසා ගත යුතු ය. සාමාන්‍යයෙන් වනාන්තරවල ඇති බෙන සහිත දැව කඳන් මේ සඳහා යොදා ගනී. දිගින් අඩි තුනකට ආසන්න වන නළය සමබරවන අයුරින් ගසක හෝ කණුවක එල්ලා තබන්නේ සාමාන්‍ය සුළඟටත් කරකැවී යන අයුරින් ය. රාත්‍රියේ දී ගස්ලබු බෑයකින් තනා ගන්නා ලද පහනක් මෙම නළය මධ්‍යයේ පත්තු කර තබන අතර රාත්‍රිය පුරාම නළය තුළ දැල්වෙමින් ආලෝකය විහිදුවයි. දෙපසේ විවරවලින් ආලෝක කදම්භයන් හාත්පස විහිදුවන්නේ දැව කඳ වරපටක එල්ලා ඇති බැවින් කරකැවෙමින් තිබෙන නිසා ය. රාත්‍රිය පුරා මෙවැනි පහන් කිහිපයක් වගා භූමියේ දල්වා තිබීමෙන් වන අලින්ගේ පමණක් නොව වෙනත් සතුන්ගේ පැමිණීම ද වලක්වා ගත හැකි ය (ඡායා රූප 2).

2.2 පෙට්ටි පහන

වන අලින් අරමුණු කරගෙන තනන ලද පෙට්ටි පහන වෙනත් සතුන්ගෙන් ද වගා භූමිය ආරක්ෂා කර දෙන්නේ ය. වගා භූමියේ වන අලින් ඇතුළුවන දිසාවෙන් පෙට්ටි පහන් කිහිපයක් තැබීමට සිදුවේ. අඩි හතරකට වඩා උසින් යුත් කණුවක් මත දැව කෝටු භාවිතයෙන් පෙට්ටියක් තනා එය රතු පැහැති ඉටි රෙදිවලින් හෝ රෙදිවලින් ආවරණය කරගන්නේ උඩ කොටස විවෘතව පවතින ආකාරයට ය. තනාගත් පෙට්ටිය මැද රාත්‍රිය පුරාම පහනක් දැල්වීමෙන් රතු පැහැති ආලෝකයක් විහිදුවන හෙයින් වන අලින් වගා භූමියට ඇතුළුවන්නේ නැත. සාමාන්‍යයෙන් රතු පැහැති ආලෝකයන්ට වන අලින් මහත් භීතියක් දක්වන හෙයින් මෙම උපක්‍රමය සාර්ථකව යොදා ගත හැකිව තිබේ (රූප සටහන 4).

2.3. ශාක වැටවල් තැනීම

වන අලින් ඉලක්ක කරගෙන ශාක වැටවල් තැනීම ස්ථාන ගණනාවකින් ම වාර්තා විය. තල් (ඡායා රූප 3), පතොක් (රූප සටහන 5) හා උණ යන ශාක

වගා භූමියේ වැටට සිටුවීමෙන් ආරක්‍ෂාව සලසා ගැනීම මෙහි දී සිදුවේ. මෙහි දී තල්වැට සිටුවීම පිළිබඳ විශේෂ අවධානයක් යොමුකළ යුතුවේ. අලියෙකුට රිංගා යාමට නො හැකි දුරකින් තල් පැල වගා භූමිය මායිමේ වැටක් ආකාරයට සිටුවා ගත යුතුය. වසර තුනක් ගතවන විට තල් පැල හොඳින් වැඩී වැටක අවශ්‍යතාව සම්පූර්ණ කරන අතර තියුණු තල් පිතිවලින් ඇතිවන සීරීම් නිසා වන අලින් වැට හරහා ගමන් කිරීමට මැලිකමක් දක්වන්නේ ය. අනෙක් අතට තල් ගෙඩි හට ගැනීමත් සමගම ඇතිවන්නේ අපූරු ස්වභාවධර්මයේ සංහිඳියාවකි. ඉදුණු තල් ආහාරයට ගැනීමට වන අලින් මහත් සේ ප්‍රියකරයි. තල් වැට අසලට පැමිණ සිත්සේ තල් කෑමට වන අලින්ට අවකාශ හිමිවන අතර රිංගා යාමට අපහසු නමුත් හොඳවැල භාවිතයෙන් වගා භූමිය තුළ වැටී ඇති තල් ගෙඩි ද එකතු කරගන්නට හැකියාව ලැබේ. වන අලින්ට ප්‍රිය ආහාරයක් සැපයෙන අතරම වගා භූමියට ස්වභාව ධර්මයේ ආරක්‍ෂාව ලබා ගැනීමට හැකියාව පවතී. එනම් හානිය මිතුරු ලීලාවෙන් විසඳා ගැනීමට අවකාශ සලසා ගත හැකිය.

පතොක් සහ කටු උණ වැට දිගට සිටුවීමෙන් වන අලින්ගෙන් වන හානිය වළක්වා ගත හැකි ය. ඉහත ශාකවල තියුණු කටු පිහිටන හෙයින් වන අලින් මගහැර යන නමුත් ගොවියන්ට ද අනතුරක් වීමට ඇති ඉඩකඩ ද සැලකිය යුතු මට්ටමක පවතී. එසේ හෙයින් මෙම ශාක සිටුවීමට පෙර දෙවරක් කල්පනා කළ යුතු ය.

2.4. මිණිගෙඩි එල්ලීම

වගා භූමිය වටකොට තනා ඇති වැටේ තැනින් තැන සිටුවන ලද උස් කණු එකිනෙක යා කරමින් අලින්ගේ සාමාන්‍ය ශරීර උසට වඩා පහතට වන්නට වරපටක් ඇද ගත යුතු ය. යම් අයුරකින් වැට හරහා අලියා ගමන් කළහොත් ඒකාන්තයෙන් ම ඉහත වරපටේ ස්පර්ශ විය යුතුම ය. මෙලෙස ඇද ගන්නා ලද වරපටේ කරත්ත රෝදයක ගරාදි පිහිටන ආකාරයට වරපටවල් රාශියක් බැඳ ඒවාහි අනෙක් කෙළවරවල් සියල්ල පැල අසල සිටුවා ඇති කණුව දක්වා ගෙන ගැට ගසා ගත යුතුවේ. අවසානයේ එම වරපටවල් සියල්ල නියෝජනය වන පරිදි මිණිගෙඩි පොකුරක් (ගෙජ්ජි) බැඳ ගැනීමට අමතක නො කළ යුතු ය. යම් විටක වන අලියෙකු වරපටේ ස්පර්ශවීමත් සමඟ වරපට සෙලවී මිණිගෙඩි නාදවීම සිදුවන අතර එයින් අනතුර පිළිබඳ පණිවිඩය නින්දේ සිටින ගොවියාට ලැබීමට කටයුතු සැලසේ. මෙය යම් අයුරක පූර්ව සන්නිවේදන ක්‍රමයක් ලෙසට ද හඳුන්වා දිය හැකි ය (රූප සටහන 6).

3. වගා භූමියට ඇතුළු වූ පසු ක්‍රියාත්මක වීම (පළවා හැරීම)

යම් අයුරකින් ඉහත සියලු බාධා මැඩ ගෙන වන අලියෙකු වගා භූමියට ඇතුළු වුවහොත් හිය ඇති කිරීම සඳහාත් ගොවියාට සන්නිවේදනය කිරීම සඳහාත් යොදන ලද උපක්‍රම තෙවන කොටසින් විස්තර වේ.

3.1. චීන පටස් උගුල

චීන පටස් යනු ගිණිකෙළි සඳහා යොදාගන්නා වෙඩි බෙහෙත් විශේෂයකි. අතීතයේ දී චීනයෙන් ගෙන්වන ලද නිසා මේවාට චීන පටස් යන නාමය යොදා තිබේ. මේ චීන පටස් තද පෘෂ්ඨයකට දමා ගැසුවහොත් ශබ්ද නගමින් පුපුරා යන්නේ ය. කෙළිබඩු සඳහා අමුද්‍රව්‍යයක් වූ චීන පටස් ගොවියන් වන අලින් හා වෙනත් වන සතුන් පළවා හැරීම සඳහා යොදාගෙන ඇත. අලින් පැමිණෙන මංතලවී හරහා දිගු නූලක් ඇද එහි අනෙක් කෙළවර මී කතුරක ඇටවුමේ ගැටගසා ගත යුතු ය. අනතුරුව චීන පටස් හෙවත් වෙඩි බෙහෙත් ඊයම් කොළයක හොදින් ඔතා (පින්තට ඔරොත්තු දෙන ලෙසට) මී කතුරේ රඳවා තබන අතර යම් අවස්ථාවක මංතලවී හරහා ගමන් කරන සතුන්ගේ පාවලට පැටලී නූල කැඩී ගිය විගසම මී උගුල ගැස්සී වෙඩි බෙහෙත් ශබ්ද නගමින් පුපුරා යන්නේ ය. මේ අයුරින් රාත්‍රියේ දී අනපේක්ෂිතව ගිනි පුළිඟුවක් ද සහිතව පුපුරා යාමෙන් වන සතුන් හිය වී පළා යන්නේ ය (රූප සටහන 7).

3.2. තහඩු උගුල

මෙම උපක්‍රමය ද ඉහත දක්වන ලද චීන පටස් උගුලට බොහෝසෙයින් සමාන වූවකි. මේ සඳහා තහඩු කැබැල්ලක් හා නමැයිලි හා ශක්තිමත් කෝටු කැබැල්ලක් අවශ්‍ය වේ. මෙය සකසන්නේ ද අලි මංතලවී හරස්වන අයුරින් ය. අඩි හතරක් පමණ උසක සිටිනසේ තහඩුව එල්ලා තබා ඊට ආසන්නයෙන් ඇටවුම සකස්කර ඇටවුමේ සිට මංතලවීව හරස් වී යන අයුරින් දිග කෝටු කැබැල්ලක් රඳවා තැබිය යුතු ය. එම ඇටවුමට උගුල් ගසක් නමා සිර කළ යුතුවේ. වනසතෙකු මංතලවීව හරහා ගමන් කරනවිට දිගු දැව කෝටුව ස්පර්ශවීමත් සමඟ උගුල් ගස නිදහස් වී ගැස්සී යන්නේ තහඩුවේ වැදී ශබ්ද නගමින් ය. නිෂ්ශබ්ද රාත්‍රියේ නැගෙන තහඩු හඬට වනසතුන් බියවන අතරම ගොවියාට අවදි වීමට සන්නිවේදනය ද ලබා දෙන්නේ ය (ඡායා රූප 4).

3.3. බෝතල් එල්ලීම

ප්‍රථමයෙන් ම වන සතුන් ගමන් කරන මංතලවී හරස්කර ඉතා තදින් වරපටක් ගැටගසා ගත යුතු ය. අනතුරුව බෝතල් කිහිපයක් ගෙන එක් බෝතලයකට

එක් වරපට බැගින් යොදා ගැටගසා පසුව එම වරපටවල් සියල්ල එකට අල්ලා ඉහත හරස් කර ගැටගසා ඇති වරපටේ බැඳිය යුතු ය. මෙම බෝතල් තෝරා ගැනීමේ දී ලොකු කුඩා විවිධ බෝතල්වීම වැදගත් වේ. අවම වශයෙන් බෝතල් පහක්වත් මෙලෙස ගැටගසා ගත යුතු ය. යම් වන සතෙකු හරස්කර ගැට ගසන ලද වරපටේ ස්පර්ශ වත්ම බෝතල් එකිනෙක වැදී ශබ්ද නැගීයයි. එය වන සතුන් පලවා හරින්නට තරම් වුවකි.

3.4. විදුලි පන්දම් එල්ලීම

විදුලි පන්දම ජනතාවගේ සුළභ භාවිතයට පැමිණ තවම දශක දෙකක් ගතවී නො මැති තරම් ය. නූතන තාක්ෂණය සමඟ නව නිර්මාණ වෙළඳපළට පැමිණෙනවිට සාම්ප්‍රදායික ගොවියා ද ඒ පිළිබඳව අවධානය යොමුකර ඇත. ඒ අනුව විදුලි පන්දමක් වගා භූමිය මධ්‍යයේ ගසක එල්ලා තබන්නේ තරමක් දිගු වරපටක ය. දල්වා තබන විදුලි පන්දම රාත්‍රිය පුරාම කැරකැවෙමින් ආලෝකය හාත්පස විහිදුවයි. නූතනය වන විට නැවත නැවත විදුලිය ආරෝපණය කළ හැකි විදුලි පන්දම් වෙළඳපළට පැමිණ තිබෙන හෙයින් සිය වගා භූමිවල රාත්‍රිය පුරා එල්ලා තැබීමට ගොවියන් උනන්දුවක් දක්වයි. හාත්පස විහිදියන ආලෝක කදම්භ නිසා වන සතුන් වගා භූමියට ඇතුළු වීමට උත්සාහ කරන්නේ නැත (රූප සටහන 8).

සාරාංශය

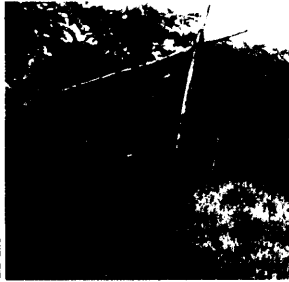
ඉහත දක්වා ඇති සාම්ප්‍රදායික ක්‍රම උපායන් සම්පූර්ණයෙන් ම පාහේ දේශීය අමුද්‍රව්‍යවලින් සකසාගත හැකි ඒවා වන අතර ඇතැම් විටක කිසිදු මුදලක් වැය කිරීමට සිදු නොවේ. තමාගේ වටපිටාවෙන් එක්රැස් කරගන්නා අමුද්‍රව්‍ය උපයෝගී කරගෙන වන අලින්ගෙන් වගා භූමි ආරක්‍ෂාකර ගැනීමට දරණ මෙම උත්සාහයේ දී ශාරීරික වශයෙන් කිසිවෙකුට හානි සිදුවන්නේ ද නැත. එබැවින් වන සතුන්ගෙන් පෙරළා ප්‍රතිප්‍රහාර ඇතිවීම ද අවම වේ. පරිසර හිතකාමී මෙන්ම බෞද්ධාගමික පරිසරයක පහසුවෙන් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි මෙම උපායන් තවමත් සීමිත අයුරින් හෝ ක්‍රියාත්මක වීම පිළිබඳ අවධානයට ලක්කළ යුතු ය. අනෙක් අතට නූතනය වන විට මහත් බේදවාචකයක්ව පවතින අලි මිනිස් ගැටුම යම් පමණකට හෝ අවම කිරීමට හැකියාවක් ද මෙම ක්‍රමඋපායන්වල රැඳී පවතී. තවද මෙම සෑම උපායකින් ම පැරණි ගොවියන්ගේ අත්දැකීම් හා අත්හදා බැලීම්වල ප්‍රතිඵලයන් ය. ඒවා නැවත ජනගත කිරීමට කාලය එළඹ තිබෙන අතර ඇතැම් විටක නූතන තාක්ෂණය ද මිශ්‍ර කර තවදුරටත් වැඩි දියුණු කරගැනීමේ ඉඩකඩ ද ඉතිරිව තිබේ.

අදට වඩා අලි ගහනයක් මීට දශක කිහිපයකට එපිට ශ්‍රී ලංකාවේ වාසය කළ අතර වනාන්තර යාබදව පිහිටි වගා භූමි ද එසේම ප්‍රමාණයෙන් අදට වඩා

විශාල විය. එහෙත් කිසිදු විටක සිය වගා පාළු කිරීමේ වන්දිය සාකච්චාවලින් පිරිමසා ගන්නට ගොවියා උත්සාහ කළේ නැත. ඔහු ස්වභාවධර්මයේ ක්‍රියාකාරීත්වය දෙස බලමින් තම ජීවන අරගලය පවත්වාගෙන යන්නට උත්සාහ කළේ ය. ඔහු අලිමංකඩවල් හරස්වන අයුරින් ගොවිතැන් සිදු නොකිරීමටත්, ජනාවාස ඉඳි නොකිරීමටත් වගබලා ගත් හෙයින් සැලකිය යුතු හානියක් මගහැර ගැනීමට හැකි විය. අනෙක් අතට හේන් අස්වැන්නෙන් කොටසක් "කුරුළු පාළුව" නමින් නම්කොට ඉතිරි කරන ලදී. වැට ආසන්නයට වන්නට බඩඉරිඟු වට්ටක්කා ඇතුළු බවහෝග සහිත කුරුළු පාළුව ඉතිරි කරනුයේ වන සතුන් උදෙසා ම ය. ගොවියා හේන් අතහැර යන්නේ දඬුවැට තැනින් තැන කඩා බිඳ දමා වන සතුන්ට පහසුවෙන් ඇතුළු වීමට හැකි වන අයුරින් මාර්ග විවර කරමින් ය. මෙම කුරුළු පාළුව ගොවියා හා වන සතුන් අතර නිල නො වන මිත්‍රත්වයක් ඇති කිරීමට හේතු වූවා විය යුතු ය. ඉහත තත්ත්වයන් සලකා බලන විට පෙනී යන්නේ නුවරකලාවිය ගොවියා වන අලින්ගෙන් සිය වගා භූමිය ආරක්ෂා කර ගැනීමට පරිසර හිතකාමී පමණක් නොව මිත්‍රශීලී ක්‍රම උපායන් භාවිත කරමින් ස්වාභාවික පරිසරයේ සමබරතාවය පවත්වාගෙන යාමට උත්සාහ කළ බවත් එයින් ඔහු ජයග්‍රහණය කළ බවත් ය.

(ඡායා රූප 1)

(ඡායා රූප 2)

(ඡායා රූප 3)

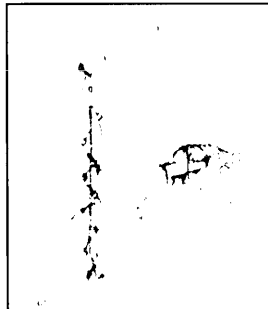
(ඡායා රූපය 4)

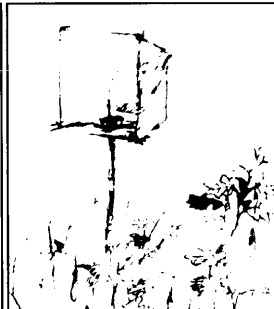
(රූප සටහන 1)

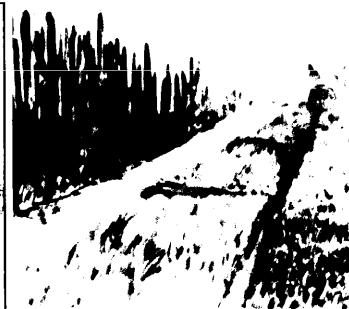
(රූප සටහන 2)

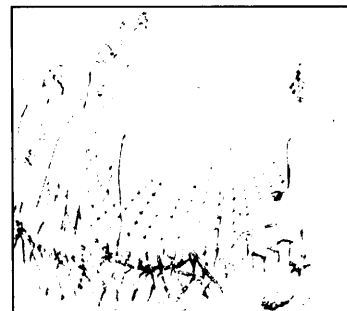
(රූප සටහන 3)

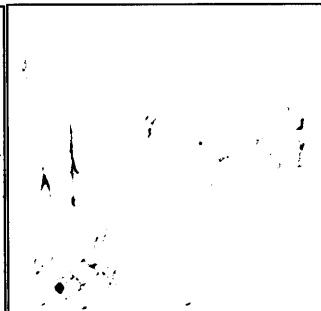
(රූප සටහන 4)

(රූප සටහන 5)

(රූප සටහන 6)

(රූප සටහන 7)

(රූප සටහන 8)

ආශ්‍රිත මූලාශ්‍ර

රණසිංහ, පී. 2009, ශ්‍රී ලංකාවේ සාම්ප්‍රදායික දඩයම් උගුල් අතර හඬකයේ ප්‍රායෝගික භාවිතය, *පුන්කලස*, පුරාවිද්‍යා දේපාර්තමේන්තුව, කොළඹ, පි.165-168.

රණසිංහ, පී, 2017, *ශ්‍රී ලංකාවේ සාම්ප්‍රදායික දඩයම් උගුල් (ASP/06/RE/HSS/2014/01) පර්යේෂණ වාර්තාව*, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්වවිද්‍යාලය, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

පුෂ්පකුමාර, රසික, 2013, *ශ්‍රී ලංකාවේ සාම්ප්‍රදායික අලි ඇල්ලීමේ හා ගාල් කිරීමේ ක්‍රම ශිල්ප*, ශාස්ත්‍රවේදී උපාධි නිබන්ධය, ශ්‍රී ජයවර්ධනපුර විශ්ව විද්‍යාලය, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

Karunathilaka, M, 2009, "Identify of Very Special Features of Traditional Hunting Traps of Sri Lanka", *Punkalasa* vol.1, Department of Archaeology, Colombo, 183-190pp.

Knocks, R, 2003, *An historical Relation of the Island of Ceylon*, (Ed.) D, Karunarathna, M.D. Gunasna and Company, Colombo.

Ranasinghe, G, 2012, "Present Economy System of Veddhas of Sri Lanka", *Advance in Education Research, Information Engineering institute*, USA, 233-238pp.

Ranasinghe, G, 2016, *Traditional Traps to Avoid Elephants; Solutions to Protect the Harvest without Harming the elephants*, IRCHSS, University of Sri Jayawardenepura, Nugegoda. 256p.

Spittel, RL, 2009, *Far offthings* (Ed) A. Premachandra, Suroya Publishers, Maradana, Colombo.